

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 c
 Helyben hűsítő kordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 c
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 c

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a héttől és
 Kanap utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 8.

A szerkesztőség kérésre visszadásként
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Képes minden áru 8 fillér.

NAGYVÁRAD, november 20.

A tanítók gyűlése.

A magyar tanítóság anyagi helyzetét ma már mindenki ismeri. A sajtó összes organumai hónapok óta foglalkoznak a tanítók fizetésrendezési ügyével, amely oly sok vajadás után közelg — a megoldás felé.

Vasárnap délután rendkívüli elkésredéssel gyűltek össze a tanítók az ország fővárosába. A M. T. O. B. az Akadémiában tartotta zajos ülését. Az ország minden tanító egyesülete küldött fel képviselőket. A Biharmegyei Tanítóegyesületből Nagyváradról Réz Mihály, Gábel Jakab, Bodnár János, Várady István, Balogh Károly és Kortsmáros László jelentek meg az ülésen.

A magyar tanítók összesége, — bár kemény volt a hang, amelyen tárgyaltak — fényes tanujelét, bizonyosságát adta tántoríthatatlan hazaszeretetének, amelyről minden időben meg voltunk győződve. Utóbbi időben egy-két tantestület megfélekedezett ugyan magáról, elkésredésében menedéket vélt találni a nemzetközieseknek feléje nyújtott ölelésre tárt karjai között, azonban elkövetendő bal lépésük súlyos következményeinek csakhamar tudatára ébredtek, s amint a gyűlés folyamán Nevelős Lajos kassai ta-

nító fölszólalásából kitűnik, a kassai tanítók határozatát a sajtó a legtöbb helyen félremagyarázta s amint a nemzeti küzdelemben Abaujmegye az első helyen állott, úgy lesz annak tanítósága a hazafiasságban is első.

Ami a sajtó felfogását és reprodukálását illeti, a tanítók szervezkedését illetőleg, az részben téves. Téves azért, mert a dolgokat olyan világításban tüntetik föl, mintha a tanítók szervezkedése a nemzetköziesekhez való csatlakozásban nyilvánulna. A valóság pedig az, hogy a tanítók anyagi sebeik orvoslása céljából csakugyan szervezkednek, de önnállóan, a nemzetköziesek s azok elveinek teljes kizárásával.

A M. T. O. B.-nak határozata, mely szerint: — a gyűlés tiztagu agitációs bizottságot és irodát szervez, amely mindaddig fennáll, a míg a tanítóság célját el nem éri és hogy vidékenként is ilyen bizottságok szervezését vették programba, — csak azt bizonyítja, hogy a magyar tanítók tömege öntudatos, intelligens elemekből áll, a kiket megdöbbenéssel és aggodalommal tölt el ügyük huza-vonája, akik ügyük sikere érdekében önmaguk tömörülnek, szervezkednek, célok elérésére minden tisztességes eszközt felhasználnak, azonban semmit sem vesznek programjukba olyat, ami a legtávolabbról is a haza ellen volna. Ha — ez csupán

hypotesis, — a nemzetköziesek minden pályát és tért hatalmukba kerítenének, a tanítóság legutolsónak maradna, mert még mindig remélné, hogy nagy munkájával a magyar hazát megtudná menteni.

A gyűlés folyamán felmerült hiteles információkból kitűnik az is, hogy a kultuszminiszteriumban rossz szellemek kísértének. Ezeknek a rossz szellemeknek lehet tulajdonítani a helybeli tanítók fizetésrendezési sérelmét is. Ezek a kísértő szellemek a tanítóság vállain kapaszkodtak föl a magas polcra, asszisztáltak a a letűnt kormányoknak s most ügyet sem vetnek azokra, akik lépcsőkül szolgáltak az ő hatalmasságuk eléréséhez.

A magyar tanítók országos bizottságának van két tanulsága. Az egyik az, hogy az »ellenzéki« lapok, a melyek a zavarosban halásznak és mindent mikroszkopon néznek, a kultúra tisztos nap-számosait is az igazsággal ellentétben a hazafiatlan eljárásra csábítani és ingerelni igyekeznek. A másik az, hogy a tanítók iránti közönyösségét a társadalomnak és államnak le kell vetkezni, meg kell adni erkölcsiükben, de különösen anyagiakban azt a fizetést, amely garanciaul szolgál arra, hogy a magyar tanítóság minden időben és téren hivatottságának magaslatán álljon.

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A monteuxi kis lány.

Irtá: Fréderic Mistral.

Monteuxben élt egyszer egy kis lány. Oly széke volt, mint az arany. Rosenak nevezték. Egy vendéglős leánya volt, kedves és derék leánya s úgy énekelt, mint egy angyal. Szent Gens napján a monteuxi templomavatás évfordulóján Rosette apja egy énekést hozatott. Az énekes fiatal volt s beleszeretett a széke leányba, a leány ő belé s így egymáséi lettek, a kis Rosette Bordas felesége lett.

Isten veled, Monteux! Együtt elutaztak. Mily gyönyörűség volt, szabadon, mint a levegő, fiatalon, mint a víz, egyéb dolguk se volt, mint egymást szeretni és énekelni, hogy megélhetésüket biztosítsák.

Az első szent ünnep, melyen Rosette énekelt. Ugy emlékszem rá, mintha tegnap lett volna. A vásártéri kávéházban volt, a nagy terem zsufolásig megtelt. Rosette, aki jobban félt, mint egy veréb, a háttérben állt széke hajával, szép karjával, férje lábainál ült és gitáron kísérté.

Fojtó gőz volt. A terem tele volt parasztokkal. De egyetlenegy csipős megjegyzés se hallatszott. Csak ennyit mondtak:

— Ej de szép! Milyen édes és milyen gyönyörűen énekel! S nem is messziről való, monteuxi.

Rosette nem is énekelt csuf dolgokat. A hazáról, ziszlórol, csatákról, szabadságról, dicsőségről dalolt s mindezt oly szenvedélylyel, akkora buzgalommal, oly hévvel, hogy a férfiak remegni kezdtek, végül pedig felkiáltott:

— Éljen Szent Gens.

Tapsoltak, hogy a terem szinte megremegett belé. Rosette leszállt az emelvényről, vidám arccal kezdett tányérozni, a nagy rézdarabok csak úgy hullottak a tányérba; és megelégedetten, mintha százezreket kapott volna, öntötte a pénzt férj gitárjába és így szólt:

— Ide nézz, ha tovább így megy, nem-sokára gazdagok leszünk.

Bordasné kedvet kapott arra, hogy a városokban is szerencsét próbál. S itt is, mint a falvakban, feltűnést keltett a monteuxi leány. Zászlóval a kezében Lengyelországról énekelt s e hazafias dalokat oly bensőséggel mondta

el, hogy borzalom fogott el bennünket. Végül elhatározta, hogy Párisba megy.

Párisba sietett tehát. Ez az a mágnes, mely mindent magához vonz. S itt is, mint mindenütt, sőt még inkább a tömeg kedvence lett. A császárság végnapjaiban volt ez, a gesztenye-sistergett a parázsban és Bordasné a Marseillaisét énekelte. Soha énekesnő ezt a himnuszt oly szenvedélylyel, akkora lelkesedéssel el nem dörögte. A munkások, az utcakövezők a sugárzó szabadságot látták benne s a költők neki ajánlották dalait.

Következett a háború, a vereség, a forradalom, az ostromállapot, csapás-csapás után. A kis monteuxi asszony, aki mint egy madár a viharban ide-oda röpködött és a puszkaporszagtól, az általános mámortól és a népszerűségtől megrészegedett, most mint egy kis démon, a »Marianne«-ról szóló dalt énekelte... Elénekelte volna akár a vízben, de még szívesebben a tűzben.

Egy napon a felkelés hulláma magával sodorta az utcán és mint egy szalmaszálát, elragadta a Tuileriákig. A csöcselék, mely most király lett, tombolt a királyi termekben. Puska-

Ujonnan nyílt üzletemben,

a mely fővárosi mintára van berendezve, raktáron tartom a legizlésebb kalapokat, fehéreneműeket, nyakkendőket és mindennemű uridivat cikkeket. — Férfi fehéreneműeket és angol női ingblousokat mérték után készítik.

Vidéki megrendelések pontosan teljesíttetnek.

Lukács Aladár

NAGYVÁRAD, FŐ-UTCZA.

Az Orsolya-apácák új bérpalotájában.

A kuriai bíraskodás. A régi szabad-
elvű párt választási visszaélései ellen 1899-ben
tudvalevőleg megalkották a választások felől a
kuriai bíraskodásról szóló törvényt. Ez a tör-
vény, mely a választások tisztaságát volt hi-
vatva biztosítani, 1908. évben lejárt. A választá-
sok tisztasága érdekében tehát a nemzeti
kormány eminens feladata, hogy a kuriai bi-
raskodásról szóló törvény hatályát meghosz-
szabítsa. Polónyi Géza igazságügyminiszter
már elkészült a kuriai bíraskodásról szóló tör-
vény novellájával, mely újabb 12 évre kiter-
jeszti a Kuria hatáskörét a választások feletti
bíraskodást illetően.

**A Fejérváry-kormány vád alá helye-
zése.** A Fejérváry-kormány vád alá helyezése tár-
gyában Hencz Károly orsz. képviselő tegnap
indítványt adott be Holló Lajoshoz, az igazság-
ügyi bizottság elnökéhez. Hencz Károly indít-
ványa így hangzik:

Mondja ki az igazságügyi bizottság, hogy
a Fejérváry-kormány vád alá helyezése tárgyában
javasolni fogja a Háznak:

határozza el a képviselőház, hogy Fejér-
váry, Kristófi, Lányi, Bihar Ferenc, Lukács
György, György Endre, Kovacsevich István
minisztereket, továbbá Hegedüs Ferenc, Papp
Béla, Tost Gyula, Feilitsch Arthur és Geguss
Gusztáv minisztereket feleletre vonás céljából
vád alá helyezi, a vád képviselőre bízott választ
és a biztosnak megválasztása után keresse meg
a főrendiházat, hogy a vád alá helyezés törvény-
szerű elrendelését és a vádat képviselő biztos
megválasztását tudomásul vegye.

A szakszervezetek terrorizmusa. Az
a végtelen terrorizmus, melyet a szociáldemok-
rata szakszervezetek kifejtének, s mely nemcsak
munkaadók, hanem különösen a munkások
ellen irányul, egy memorandumot váltott ki
több közművesmunkásból, melyet a kereskedelmi

portól fekete karok megragadták Mariannet —
mert a fölkelők szemében ő volt Marianne
megtestesülése és vörös zászlókkal körülengve
a trónra emelték.

— Énekeld nekünk — kiáltották feléje —
az utolsó dalt, melyet ez átkozott falak még
hallanak.

S a kis monteuxi asszony föltette szöke
hajára a vörös sapkát és elénekelt a »La
Canaille«-t.

Hangos »Éljen a köztársaság!« kiáltás
követte az utolsó refrént. Csak egy a tömeg-
ben elvesző hang válaszolt provençali
nyelven:

— Éljen Szent Gens!

E pillanatban könny borult a kis asszony
szemére. Kék szemében két könnycsep ragyo-
gott, elhalványodott, mint egy halott.

— Nyissátok ki az ajtót, hadd kapjon
levegőt! — kiáltottak, midőn láttak, hogy
szinte eszméletlenül rogy össze.

Dehogy! Szegény Rosette! Nem a leve-
gőnek volt híjjával, Monteux hiányzott neki,
Szent Gens a hegyen, a provençai ünnepeken
érezett ártatlan öröm, melyet egy ismeretlen
hang fölébresztett emlékezetében.

Közben a tömeg vörös zászlókkal elrohant
a nagy, nyitott ajtókon. Páris fölött az ágyuk
menydörögtek egyre hangosabban, szörnyű
hírek szálltak a komor utcákon; a távolban
hosszas, elnyújt fegyverropogás hallatszott; pe-
troleumszag fojtogatta a tüdőt s néhány órával
később a Tuileriákban hatalmas lángoszlop
szállt az ég felé.

Szegény kis monteuxi leány! Soha senki
nem hallott többé feléd!

miniszterhez intéztek és mely a következőképp
hangzik:

Esdekelve járulunk a kérelmünkkel magas
színe elé, mint az iparuk és a fővárosnak
legzaklatottabb polgárai, kik most egy eszte-
len és hencegő szakegyesület áldozatai va-
gyunk. Munkaadóink szívesen foglalkoztatnának,
de a szakegyesület megakadályoztatja. *Aki be-
csülettel akarja megkeresni kenyerét, azt agyon-
veréssel fenyegetik.* Ez üldözések megszűnése
pedig nem sikerül másképp, ha csak nagy-
méltóságod igaz cselekedete föl nem szabadít
bennünket a szakegyesület zarnoksága alól.
Mind idős munkások, vándorlásra alkalmatlanok
vagyunk, a szakegye ületi járulékot mégis
erőszakosan behajtják rajtunk, amely járulék
nagyon sokkal föltul ulja a magas misztérium
által jóváhagyott alapszabályt és elviselhetet-
len teher egy öreg munkásra. Megengedi
nagy méltóságod, hogy bemutathassuk a szak-
egyesület adóját.

A rendes heti járulék 60 fillér,
az Építőmunkás című lap 30 fillér,
a Népszava című lap 40 fillér,
ellenálló pénztár hetenkint 40 fillér,
bármiféle szakma sztrájkoljon, adakozás 40
fillér,

betegpénztár heti járuléka 86 fillér.
Aki e fentnevezett heti járuléknak eleget
nem tesz, azt kibojkottálják a munkából. Ese-
dezőnk nagy méltóságod kegyes intézkedéséért,
mellyel elhárítaná az erőszakot, hogy a dol-
gozható munkás dolgozhatna. A százas bi-
zottság nevében.

Ehhez nem kell semmit sem hozzá tenni.
Eleven dokumentuma ez a memorandum, a
szociáldemokrata szakszervezetek zarnoksá-
gának.

Cigánynegyed.

A cigányok felett most már csakugyan
megkondultak a vészharangok.

Várad-velencén ugyanis nemcsak Rimanóczy
Kálmán földjén vannak cigány gnyhók, hanem
a velencei gazdák földjén is. A cigányok ha-
talmatlan területet okkupáltak ott maguknak min-
den engedély nélkül. Lassacskán kezdtek ter-
jeszkedni, jóformán még azt sem tudták, hogy
kié a föld, csak látták, hogy üres és a város vé-
gén van, épen alkalmasnak találták arra, hogy
felül: ék, illetőleg leássák az ő sajtáságos há-
zaikat. Rimanóczynak semmi tudomása nem
volt róla, hogy neki oda kint egy egész városa
van, csak most a parcellázáskor utott tudomá-
sára, hogy mennyi sok naplopónak nyujt ő
akarata ellenére is menedékhelyet.

A velencei gazdák azonban csősz tartá-
nak és az őrizi az ő földjeiket. De mit ér a
csősz a cigánnyal szemben? Először egy, ké-
sőbb tiz, husz gnyhó is eresztgette magából
a füstöt, mikor már megsokalták a cigány ter-
jeszkedést. Hiába volt minden kikergetés. Nap-
pal kipakoltatták őket, éjjel visszamentek. Így
tartott ez egy darabig, míg végre a bíróság elé
nem került az ügy. De mit ér a bíróság is a
cigánnyal szemben?

Meg lett hozva a kilakoltatási végzés, a
cigányok megnézték és aztán tovább is ma-
radtak. Ekkor már Rimanóczy földjén is sok
volt a cigány. A velencei gazdáknak akaratauk
ellenére is tűrni kellett a lakókat. Bele is nyu-
godtak, mert muszáj volt belenyugodniok
abba, hogy tovább is maradjanak a cigányok,
de lakbért követeltek tőlük. A cigányok el-
fogadták a kötelezettséget, fizetni azonban na-
gyon különös formában fizettek. Egyszer az
egyik sátor fizetett egy havi lakbért, egyszer
meg a másik. Allandóan egyik sem fizetett.
Végrehajtani nem lehetett rajtuk, mert a ci-

gánybutor nem kell még a zsbárusnak, sőt a
végrehajtónak sem.

Most, hogy Rimanóczy Kálmán kiköltöz-
tet onnan a cigánynemzedéket, a velencei
gazdák mozgalmat indítottak a cigányok ellen.
Mert ugyanis, ha Rimanóczy eltávolítja a ci-
gányokat, azok a közvetlen szomszédságba
költöznek át. Ez a szomszédság pedig a ve-
lencei gazdák földje, mely a cigányok miatt
holt tőke.

A velencei gazdák szombaton délután
gyűlést tartottak, melyen elhatározták, hogy a
cigányok eltávolítása végett tanácsért a pol-
gármesterhez fognak fordulni. E határozatukat
később megváltoztatták és akként határoztak,
hogy a városi tanácshoz fognak kérelemmel
járulni jogaik megvédése érdekében.

Kérelmükben arra fogják kérni a városi
tanácsot, hogy a cigányoknak a város közte-
rületéből jelöljenek ki területet. Ennek teljesi-
tését pedig még ez idén kívánják végrehajtani,
mert a cigányoktól lakott területet értékesíteni
kívánják.

A kérelmet ma vagy holnap fogják a
tanácshoz benyújtani. A tanács legközelebb
fog foglalkozni a különös ügygyel.

Krammer Károly jubileuma.

Tegnap volt huszonöt éve annak, hogy
Krammer Károly posta- és táv. főtiszt Aradon
hivatali esküt téve, a posta és ezzel a nagy
közönség szolgálatába szegődött. Három évet
első állomáshelyen, másik három kezelési szol-
gálatban a helybeli főpostán töltött, honnan
az igazgatóságához rendelték be szolgálattételre.
Itt mint előadó már 1887-ben tevékeny részt
vett abban a nagy munkában, mely a postát
és távirát úgy az igazgatóságnál, mint a hi-
vataloknál egyesítette s a személyzetet egy
létszámba olvasztotta. Innen tizenkét évi időre
egy nagy fejlődésnek indult hivatal vezetésére.
Szállás-Somlyóra ment, hol a naponkint nö-
vekedő forgalom mellett egyszer-egyszer olyan
láznapokat élt csekély számú tisztviselői ka-
rával, mikor az egész ország szemé Somlyó
felé fordult. Bánffy báró képviselő választásait,
nagyhangú beszámoló beszédeit kellett a
távíron szétröpitni. Ezeknek a napoknak szor-
gos, mindenkit kielégítő munkáját csak az ké-
pes méltányolni, aki annak lefolyását színről-
szinre látta.

Rövid időt töltött még e tizenkét év után
mint vizsgáló a nagyváradi igazgatóságnál,
amikor Földesi Károly örökét vette át a pályá-
udvaron, ahol hat év óta hivatali főnöknek
éjjele-nappala egyformán zaklatott és gondok-
tól terhes. Huszonnégy tisztviselővel, háromszor
ennyi altiszt és szolgazemélyzettel — hat év
óta megkészszerzett létszámmal, de háromszoros
erőfeszítéssel, ma egész század fölött rendel-
kezik, mint a városi gyűjtő- és kézbesítő hiva-
tal feje.

Pályatársai, szerénységéhez illő csendben
örvendeztették meg azzal, hogy 25 évi mun-
kájának értékét becsülettel mérlegelik. A
tisztviselői kar együttes fénykép-gyűjteményt,
az altiszt és szolgazemélyzet értékes íróas-
tal berendezést ajánlott fel neki a nap em-
lékére. Amazok szónoka Miklós Miklós fő-
tiszt, emezeké Kuczik Sándor altiszt volt.

Krammer Károly megilletődve hivatkozott
az idő és munkásság közös jelszavára: »prae-
terit repetitur« elmulik és számon kéri tőled.
A huszonöt évre nyugodt lélekkel tekint visz-

szá; ha a kartársak javának előmozdításáb. n mult valami, az nem az ő jóakarátán és fáradozásán mult.

Az eltelt idő legszebb jutalmának, jövő munkássága legbiztatóbb támaszának tekinti azt a szeretetet, mit kartársai, hivatalbeli alárendeltei e napon számára szóval és tettel bizosítanak.

Reggel 8 óra előtt folyt le e kedves, családias ünneplés a kézbesítők nagyobb helyiségében, s amikor örvendezve vette át a hivataltársak emléktárgyát, egyuttal megszólalt benne a hivatali főnök jóra intő szava is: »Most pedig lásson mindenki dolga után!«

Este fél nyolc órakor a Zöldfa szálloda nagy termében magyaros áldomásra gyűltek egybe a jubiláns tisztelői, társas vacsorára.

A társasvacsorát megelőzőleg a pályaudvari tisztikarból összetoborzott énekhar és vonós négyes egész hangversenyt rögtönzött az itt következő műsorral:

Műsor.

1. Üdvözlő Goll I-től. Előadja a posta és táv. tisztviselők alkalmi dalárdája.

2. Vonós négyes: Stradelle nyitány. Előadják: I. hegedűn: Szilágyi Béla, II. hegedűn: Lengyel Sándor, mély hegedűn: Bondor Mihály, gordonkán: Pap Ábrahám.

3. Prometheus Sas Edétől. Szavalja: Szemes Imre.

4. Magyar dalok: a) Volt nekem egy . . . b) Buzakalász . . . Előadja a posta és táv. tisztviselők alkalmi dalárdája.

5. Személynyek a postálkodás teréről. Irta és felolvassa: Novák György.

6. Vonósnégyes: a) Bihari I. Bercsényi nótája b) Kossuth-induló Müller I-től. Előadják: I. hegedűn: Szilágyi Béla, II. hegedűn: Lengyel Sándor, mély hegedűn: Bondor Mihály, gordonkán: Pap Ábrahám.

Különös jó hangulatot keltett Novák György felolvasása a postálkodás köréből. A szellemes quodlibetnek lapunk tárcarovatában legközelebb sorát ejtjük.

A társas vacsorán, dacára a családias jellegnek s a nagy nyilvánosság óvatos kerülésének 150 résztvevő volt nagyobbára a posta- és távirda tisztviselők és családjaik köréből:

A pályatársak nevében Markovits Sámuel köszöntötte fel az ünnepeltet Majd az üdvözlő sürgönyök felolvasása, pohárköszöntők sorozata s a késő éjszakába nyúló kedélyes tánc zárta be az ünnepséget.

UJDONSÁGOK.

Tisztelettel felkérjük vidéki előfizetőinket, hogy úgy hátralekban levő, valamint a jelen negyedre szóló előfizetéseiket mielőbb beküldésük sziveskedjenek, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

* **A király Budapesten.** Mint bécsi tudósítónk jelzi, a király december hó 11-éig marad Budapesten s akkor ismét Bécsbe utazik. Két napi bécsi pihenés után három heti tartózkodásra a cseh fővárosba, Prágába utazik. Prágai tartózkodását azonban a karácsonyi ünnepek miatt félbeszakítja, amennyiben ismét Bécsbe jön s innen leányához, Mária Valéria főhercegnőhöz Wallseebe utazik. A király a karácsonyi ünnepeket leánya családja körében fogja tölteni.

* **Kinevezés.** A pénzügyminiszterium vezetésével megbízott min. kir. miniszterelnök Kovács Dénes nagyváradi II osztályu adóhivatali

pénztárnokot jelenlegi állomáshelyén I. osztályu adóhivatali pénztárnokká nevezte ki.

* **Vaszary Kolos állapota.** Fővárosi tudósítónk jelenti: Vaszary Kolos hercegprimás állapota változatlan. Jordán Károly dr háziorvosa, akihez a hercegprimásnak nagy bizalma van, tegnap egész nap a beteg mellett volt. A beteg főpapnak tegnap 39 fokos láza volt. Az éjszaka legnagyobb részét azonban már nyugodtabban töltötte, sőt reggelre annyira javult állapota, hogy már rendszeren táplálkozott. A beteg heregprimás állapota felől ma tudakozódtak József kir. herceg, Batthyány Béla gróf kamarása révén, továbbá Apponyi Albert gróf Zichy Aladár gróf, Darányi Ignác és Josipovics Géza miniszterek, Wlassics Gyula dr titkos tanácsos, özv. Pálffy grófné, Kanter apátplébános és sokan mások.

* **A hivatalos lap — Erzsébetről.** A Budapesti Közlöny mai száma megemlékezik Erzsébet királyné halálának évfordulójáról.

Ezt írja a hivatalos lap:

»Istenben boldogult Erzsébet királynék nevének évfordulóját ünnepelték ma ország-szerte.

Az ünneplés súlypontja ez alkalommal az ifju nemzedék körére: az iskolákra esik ugyan, de igaz szívvvel vesz abban részt az egész magyar nemzet, amely megdicsőült királynénk iránt érzett mélységes szeretetének és hálás kegyeletének mindenkor örömmel ad külsőleg is kifejezést, valahányszor csak erre alkalma nyílik.

»Mert a magyar nemzet szívében mélyen és eltörülhetetlenül van bevésődve jóságos Erzsébet királynék fényes emlékezte, amelyet a muló évek sora sem vonhat be a teledés homályával, de sőt az idők futása mind ragyogóbbá varázsolja azt a dicstényt, amely az ő fejedelmi alakját övezi és amely a magyar nemzet lelkének tiszta és őnzetlen szeretetéből nyeri legfényesebb sugarait.

»Az Erzsébet-ünnepélyek lélekemelő hangulata, valamint az ország-szerte megtartott gyászistentiszteletek mélységes áhitata bizonyosságot tesznek arról, hogy elköltözött bár közlünk a mi áldott lelkü Nagyasszonyunk: áldott emlékezte élénken él szíveinkben és élni is fog, amíg csak magyar lesz a földön!«

* **A nyugdíjbizottság ülése.** Nagyvárad város nyugdíjbizottsága tegnap délután rövid ülést tartott a város-házán. Rimler Károly polgármester elnökle alatt dr Molnár Imre, Dus László, Ragány János, Papolczy Ferenc és dr Istvánfy István voltak jelen. Elfogadták a nyugdíjalap 1907. évi költségvetését. E szerint a kiadások 42341 kor., a bevé elek 19175 koronát tennének ki; a hiányzó 23165 koronát a városi pénztár előlegezi. A nyugdíjalap vagyona 192997 korona. — Özv. Urbanovszky Lajosné nyugdíját évi 600 koronában állapították meg. Drén Gábor volt rendőr-ellenőr és Krusz Béla volt helypénzszedő végkielégítés iránti kérelmüket, mivel állásukról önként mondtak le, elutasították. Mátray György nyugalmazott számtiszt még 3 évi szolgálati idő beszámítását kérte, de a kérelemnek nem adtak helyt. Apróbb ügyeket intéztek még el.

* **Komlóssy József felebbezése.** A nagyváradi szociálista párt népgyűlés céljaira a tűzoltó őrtanya nagytermének és udvarának átengedését kérte, a városi tanács azonban a kérelmet elutasította, felebbezés folytán azonban a közgyűlés kimondotta, hogy a tűzoltó őrtanya népgyűlés céljaira mindenkor felhasználható. A törvényhatóság ezen határozata ellen Komlóssy József városi gazdasági tanácsos felebbezést adott be, s ebben hivatkozik a szervezeti szabályrendelet egyik szakaszára, amely szerint a gazdasági tanácsos felelős a város gazdasági vagyonáért. Népgyűlések pe-

díg nem tarthatók a tűzoltó laktanyában, mert a sokadalom akadályozná a tűzoltókat tűz esetén a gyors kivonulásban, továbbá az összegyűlt sokaságtól könnyen tűz támadhat az ott levő istállóknál s a biztosító intézet nem fizetne, mert répgyűlésre is átbocsátotta a város a más rendeltetésű épületet.

* **A 100 éves kórház.** Biharvármegyének egyik legfontosabb intézménye a közkórház most érte el alapításának 100 éves jubileumát. Ezt a szép alkalmat meg fogja ünnepelni nem csak a kórház intézősege, de az egész vármegye, E hó 24-én szombaton lesz a százéves ünnepély megtartva. Az ünnepély sorozata a következő:

Reggel fél 10 órakor a közkórház kápolnájában szent mise, tartja: Széchenyi Jenő apátkanonok.

A kórház falába elhelyezett emléktábla leleplezése, a hol Dr Fráter Imre Igazgatófőorvos beszédet tart.

Hymus, Gerevics József vezetése mellett énekliz az ev. ref. énekhar.

Diszkozygyűlés a vármegye székházában, hol Hegyesi Márton beszédet tart.

Ugyanezen a közgyűlésen kerül tárgyalás alá a tisztviselők fizetés rendelése és a vármegyei telefon hálózat kibővítése is. A közgyűlés tekintettel a tárgyak fontosságára igen népes lesz.

* **Lopják a vízvezeték felszerelését.** A városi mérnöki hivatal gyakran tapasztalja, hogy az utcai vízvezeték felszerelésének mozgatható részeit valaki ellopja. Nem csak a láncsal odaerősített elzárófedeleket, hanem az aknák nagy vasfedeleit, a kut medence rostélyait stb. elviszik. Ezuttal nemcsak a városnak okoznak tetemes kárt, hanem a járókelőkre is veszélyesek a nyitva maradt elzáró gödrök és aknák, mert bárki könnyen a lábát törheti bennük. A főmérnök bejelenti ezeket a lopásokat a városi tanácsnak s rendőri intézkedést kér a tolvajok kipuhatólása iránt.

* **A feszület az egyetemen.** Erzsébet királyné emlék-ünnepélye után doktoravatás volt az egyetem disztermében. Az egyetemi tanács tavalyi határozata értelmében ez alkalomból először szerepelt a feszület az ünnepies doktoravatáson. A főlavató asztalnál foglaltak helyet dr Ajtai K. Sándor rektor elnökle alatt az egyetemi tanács tagjai, Demkó György Kmety Károly, Lenhossék Mihály és Hegedüs István dékánok, mindannyian teljes diszben. A rektor előtt állott az asztalon két gyertya között az egyszerű, fekete vasfeszület. Az új doktorok, akik közül 11 jog- és államtudományi, 1 kánonjogi, 2 orvos és 1 bölcsész doktor volt, az eddig szokásos módon tették le az esküt. Az ünnepies doktoravatáson nagyszámu közönség volt jelen.

* **Óriási tengeri katasztrófa.** Egy kábeltávirat jelentése szerint Seadle közelében a Csendes óceánon a Jeannie nevű gőzös teljes sebességgel nekiment a Dix személy szállító hajónak, melynek fedélzetén 80 utas volt. Az óriási szerencsétlenségnek a Dix kormányosa az oka, aki Jannie közvetlen közelében a gőzös előtt akarta átvezetni hajóját. Az utasok közül csak 39-et sikerült megmenteni. A többiek részint egyenként, részint a hajóval együtt elmerültek a tengerben.

* **Elpusztult község.** Komáromból jelentik: A komárommegyei Aranyos községben tegnap óriási tűzvész pusztított. A tűz délelőtt ütött ki, mely az erős szélvész következtében rohamosan terjedt. Száz ház lett a tűz martaléka. Az erős szél miatt csak nagyon nehezen

lehetett a tüzet oltani. A kár meghaladja a 200,000 koronát.

* **Kórházak vizsgálata.** A városházának 2 napja előkelő hivatalos vendége van. Dr. Kovács Gyula miniszter tanácsos a kórházi ügyek szakavatott vezetője, mint miniszteri biztos, aki az ország összes kórházait és egészségügyi intézményeit vizsgálja, körútjában tegnapelőtt hozzánk érkezett. Teljes csendben bár, de nagy buzgalommal veszi sorra egyik kórházat a másik után s egy-egy szemléje a késő esti órákba elnyúlik. A kórházi és illet. ügyosztály ügymenetét szintén alaposan átnézte itt Darvassy Lajos tanácsnok és Bordé Károly főjegyző fogadták. A vizsgálat a kórházakban kiterjed az anyagi ügyekre és ügykezelésre s valószínűleg ma ér véget. A miniszteri kiküldött meg van elégedve a tapasztalattal melyekről a belügyminiszternek jelentést tesz. Városunk egészségügyi intézményeinek nagy száma és jó felszerelése általában kedvező benyomást tett rá. Innen Debrecenbe megy megbízatása folytatása végett.

* **Tulipánkert Élesden.** Élesdi tudósítónk jelenti, hogy a Tulipánkert-Szövetség élesdi fiókjának előkészítő bizottsága vasárnap, e hó 18-án közgyűlést hívott össze, amely közgyűlésen a Tulipánkert-Szövetség élesdi fiókja megalakult. A szövetség elnökévé dr. Várkonyi Gábor kir. járásbíró, alelnökévé Retezár János postamestert, titkárrá Makkay Kálmán kir. albirót, jegyzővé Hummel Ödön segédjegyzőt, pénztárnokká Róth Frigyes uradalmi számtartót, ellenőrré Makkay Béla községi jegyzőt választotta meg a közgyűlés. Választmányi tagok lettek a tisztikar tagjain kívül Posta Mariska állami tanitónő, Sinka Endre és Nagy Dezső kir. albirák, Bereozky Sándor földbirtokos, Löschardt Nándor adóellenőr és Kemény Andor A szövetség védnöke Bethlen Aladár gróf.

* **A költségvetés közszemléje.** Nagyváradi város házi pénztára s házi pénztárában kezelt alapok s alapítványok 1907. évi költség-előirányzatai a tanács s pénzügyi szakbizottság együttes ülésében megállapítván, a költség-előirányzat az 1886. évi XXI. t. c. 17. §. rendelkezéséhez képest a városi számvévi hivatal helyiségében 1906. november hó 20-tól 1906. december hó 4-ik napjáig 15 napi közszemlére kitétetnek. Erről a város közönségét azon felhívás mellett értesitem, hogy a költsége-előirányzatot s arra vonatkozó iratokat a közszemlére kitétt időben a hivatalos órák alatt bármely adófizető polgárnak megtekinteni joga van s az ellen netalán észrevételét a f. évi december havi közgyűlés határidejét megelőzőleg 6 nappal írásban, a tanács, mint állandó választmányhoz beadni jogosított. Nagyváradi, 1906. november hó 20-án. Rimler Károly s. k., polgármester.

* **A Körözspartfal építése.** Evek óta sürgetik a városház mellett levő Körözsokpart kiépítését. A főmérnök a jelenlegi partot veszélyesnek tartja, azonkívül egy diszes kőpart nagyban emelné a városház környékének szépségét s Körözs-utca eleje is mintegy hat méterrel kiszélesednék. Kőszeghy József városi főmérnök most újból megsürgeti a kőpart kiépítését, mert az utóbbi időben is olyan süppedések fordultak elő a hid mellett a régi parton, hogy a korlátot újból kellett beállítani s a besüppedt járdát feltölteni és újból burkolni. Legkésőbb a jövő nyáron ki kell építeni az új kőpartot, mert egy áradás teljesen alámossa és bedönti. A főmérnök a jelenlegi állapot fentartása esetén nem vállalja el a felelősséget.

* **Hivatalos akták selejtezése.** A megyei közigazgatási hivatalokban annyira felhalmozódtak az akták: hogy kiszorítják a hivatalnokokat. Legutóbb a mezőkeresztesi főszolgabíró

intézte ebben az ügyben kérelmet a belügyminiszterhez. A főszolgabíró kérte, hogy az akták selejtezésére a miniszter adja meg az engedélyt. A belügyminisztertől leérkezett az engedélyt. A miniszter egyidejűleg kérdést intézte az alispánhoz az iránt is, hogy más főszolgabírói hivataloknál nem vált-e szükségessé a selejtezés.

* **A rendőrségi sajtóiroda jelentése.** Tegnap délután 3 óra után a Szent László-hídnak a Szent László-tér felőli részén agyonlőtte magát egy fiatal ember. Az öngyilkosság óriási riadalmat okozott. A hullát a hullaházba szállították. Ezzel szemben a rendőrség jelentése szóról-szóra a következő:

A mai nap folyamán déli 12 óratájban elveszett a Kereskedelmi Csarnok épületétől a Kossuth-utcán, Szent László-téren, Pável-utcán át az Ór-utcai altábornagyi lakásig terjedő uton vagy pedig a vártól a Kereskedelmi Csarnok épületéig terjedő uton egy arany pecsétnyomó gyűrű kék onix aszur kővel s ebben cimerral. A becsületes megtaláló a rendőrségen, vagy pedig báró Menszi őrnagynál (lak. Ór-utca, altábornagyi lak.) illő jutalomban részesül. Nagyváradi, 1906. november 20. — Rendőrség.

Ezt csupán azért mutatjuk be, mert ha a rendőrségen illetőleg a bűnügyi osztálynál, hol a sajtóirodai jelentések születnek, érdeklődünk az egyes esetek iránt, a sajtóiroda gorombán dobja ki, hogy majd benne lesz a kommunikében. Tessék a jelentés, melyre büszke a rendőrség bűnügyi osztálya.

* **Elhunyt tanitónő.** A nagyváradi községi elemi iskolának egyik legkitűnőbb tanitónőjét, Varga Terézt tegnap délután helyezték örök nyugalomra. Ezen keresztül állott a népnevelés szolgálatában. Lelkiismeretessége, páratlan szorgalma, a nevelés terén kifejtett eredményes munkássága a társadalom minden rétegének osztatlan elismerését és nagybecsülését szerezte meg számára. Kartársai mint szaktekinélyt mindenkor a legnagyobb tiszteletben részesítették. Napokkal ezelőtt beteg lett, tüdőgyulladásba esett, állapota napról-napra súlyosbodott, vasárnap délután váratlanul elhunyt. Temetése impozáns volt. Koporsóját a rokonokon kívül kartársainak, jóbarátainak, tisztelőinek, az iskolaszéki tagoknak és növendékeinek nagy száma vette körül. Az egyházi beszédet Csák Máté tartotta. A koszorukat, amelyeket ravatalára helyeztek ismerősei és barátai, külön gyászokcsi szállította.

* **Veszélyes erkély.** A főtcai emeletes Weiszlovits-ház erkélyének talapzata tegnap estelélé majdnem végzetes szerencsétlenséget okozott. Az erkély cementrézse valószínűleg a rossz alkatrészek miatt, az esőzéstől meglazult, s több helyen jókora darabok leváltak belőle és a gyalogjárdára zuhantak. Dacára, hogy ezen a ponton óriási a forgalom, szerencsére senki sem sérült meg. A rendőrség az erkély alatt a közlekedést elzárta s az erkély megvizsgálását rendelte el. Ettől függ, hogy le kell-e bontani az erkélyt.

* **Forgalmi akadályok.** A nyáron sok kellemetlenséget okozott a közönségnek, hogy a Bémer-téren egy a cukrászda, mint a Pannonia és Emke kávéházak előtt asztalokkal volt berakva a gyalog járó s a közönségnek ki kellett kerülni a kocsira. De hát ezt az állapotot a város törvényhatóságának a határozata engedélyezte. Most azonban már vége annak az időnek, hogy kint bűsöljenek a vendégek, azonban a cukrászda előtt most is kint van egy kapu, az egyik kávéház előtt pedig egy széles palló, amelyre engedélye sincsen. Ideje volna, hogy a rendőrség gondoskodjék róla, mi szerint ezek a forgalmi akadályok, legalább a téli hónapokra elhordassanak s a szabad közlekedés

biztosíthatassék. Ezt különben is tudni kellene a rend őreinek, legalább a felső fokban.

* **Egy lap fölszámolása.** Az alkotmány-párt hivatalos lapjáról, az »Az Ország«-ról már régóta beszéltek, hogy megszűnik. Mindössze egy éve, hogy megindult ez az újság. A hozzája fűzött remények azonban nem valósultak meg.

Most azután fölszámol a lapvállalat. A hivatalos lap erről a következőképpen számol be:

Az »Az Ország« lapkiadóvállalat részvénytársaság igazgatósága mint a vállalat felszámoló, közhírré teszi, hogy a fentnevezett vállalat f. hó 14-én megtartott redkivüli közgyűlésen a felszámolást kimondotta.

Felhivatnak a vállalat hitelezői, hogy a kereskedelmi törvény 202. §-a értelmében a jelen hirdetés harmadszori közzétételétől számított 6 hó alatt követeléseiket érvényesítsék.

A felszámoló-bizottság hivatalos helyisége Budapest, IX. kerület Köztelek-utca 8. szám alatt van. Levelek és megkeresések Jeszenszky Pál felszámolóhoz intézendők.

Budapest, 1906. november 17.

Az Ország lapkiadóvállalat r. t. felszámolás alatt. Az igazgatóság, mint felszámoló-bizottság: Balogh Elemér s. k., Burg Kornél s. k., dr. Dömötör László s. k., Elek Emil s. k., Hertelendy Ferenc s. k., Jeszenszky Pál s. k., Meskó Pál s. k., mint felszámolók.

* **Torlódás a vámoknál.** Évek óta nem volt nagyváradi piacon olyan sokadalom, mint az e héten tartott hetivásáron. Vasárnap éjjel tömve voltak a Nagyváradra vezető országutak szekerekkel. Különösen a Bihar-püspöki vámnál volt óriási a tolongás. A szekerek a vámháztól a püspöki sorompóig teljesen elárasztották az utat s a városból kifelé nem lehetett jutni ezen az útvonalon. Nagyon megnehezítette a forgalmat, mint halljuk, az az újabb intézkedés, hogy a vámháznál csak egy ablakon adták ki a vámjegyeket s így hosszú ideig kellett megállni a szekereknek, amíg a vámot lefizethették s ebből keletkezett az iszonyú torlódás. Megkönnyítené a helyzetet, ha ezután is két ablakból adnák ki a vámjegyeket.

* **Elhunyt csendőr hadnagy.** Csak a tavasszal nevezték ki az ujonnan rendszerezett székelyhídi csendőrpáncsnoksághoz hadnagygyá Kunich Józsefet. A hadnagy, kit úgy kollegái, mint alattvalói szerettek kellemes modoráért és jó szolgálataiért, a székelyhídi válsztások alkalmával még a télen meghült és azóta folyton betegeskedett. Egészségének helyreállítására Raguzába utazott. A balsamos levegő azonban nem hozott gyógyulást a beteg hadnagyra, mert mint értesülünk, tegnap előt hosszasan szenvedés után elhunyt. A megboldogult csendőrhadnagyot ma fogják örök nyugalomra helyezni Raguzában.

* **Pisztolypárbaj.** Kolozsvárról jelentik: Bánffy Endre báró tegnap súlyos feltételek mellett pisztolypárbajt vívott ifj. Horovitz Sámuel fővárosi vállalkozóval. A párbajra vasúti kocsiban történt összeszólalkozás adott okot. A felek háromszor váltottak golyót, de sebesülés nem történt.

* **November.** Az év utolsó előtti hónapjában vagyunk. A verőfényes és szinte tavaszi napok most már csakugyan véget értek. A tegnapi nap igazi novembri nap volt. Boros, ködös őszi idő volt. Egész nap esett. Reggel szürke fellegek borították az eget, s nem sokára megeredt az eső. Délben ritka köd borult a városra s attól fogva egész délután és este esett az eső. Finom porszerű eső volt, mely átáztatta az ember ruháját. Az utcákon meglátszott, hogy ős van, a forgalom jóval kisebb volt mint máskor, korzó meg egyáltalán nem volt. Hiába az ős legcsunyább időszakában vagyunk, ilyenkor pedig nem kedves a kint létel. Egyszóval közeleg az év vége és az új év, a mezőgazdákknak különben már meg

volt az új év, mert már földben van a mag és ott már új élet kezdődik. Csak mi várjuk epekedve az új esztendő, pedig az is csak olyan lesz mint a többi.

* **Életunt oszmadialegegy.** Barna György csizmadialegegy tegnap reggel öt órakor szobát váltott a Nemzeti-szállóban. A szobába aztán bezárkózott. Minthogy azonban délig a vendég a szobából ki nem mozdult, a szálló személyzete ezt a körülményt gyanusnak találta s telefonozott a rendőrségre. Az ügyeletes rendőrtisztviselő nyomban a helyszínére ment s feltörette a szobát. Borzalmas látvány tárult elébe. A szoba vendége vértócsában feküdt ágyában. Teste egészen ki volt már hülve. Mellette egy hat lövetű revolver feküdt. Az egyik golyó ki volt löve belőle. A körülmények kétségtelenül Barna György öngyilkosságát igazolták.

* **A pincsi** Ez a név egy közönséges pincsi kutya neve, azaz «Prixie», a világ legirigylésreméltóbb kutyája, amelynek sorsát sok ezer és ezer szegény ember megirigyelné. Miss Josefina Wendel, egy dúsgazdag amerikai miss a tulajdonosa a pincsinék, amely egy üres háztelken lakott egy magában. A napokban mint New-Yorkból jelentik, 645.000 dollárt ígértek ezért a teleért, de miss Wendel visszautasította az ajánlatot azzal a megokolással, hogy a «Prixie» kutyának szüksége van ekkora területre, hogy szabadon mozoghasson egészsége érdekében. Azt hisszük csak amerikai bolondgomba ez is.

* **Félholtra verte a csizmájával.** Jó barátságban éldegéltek egymással Szofie Vaszali tárkányi és Fetti Manilla tarkaica legények. Többször át szokott járni egymáshoz a két legény beszélgetni meg iddogni. Tegnap délután is Szofia Vaszali átment Fettihez. Egy ideig szépen beszélgettek, később azonban nagyon is hangos lett a társalgás. Szofie veszekedés közben annyira felboszantotta Fettet, hogy ez hirtelen lerántotta lábáról a nagy patkós csizmát és azzal Szofiet fejbe vágta. A súlyos csizmaütéstől Szofie elsédült, mire Fetti még tovább is ütötte. A lármára összefutottak a házbeliék és Fettől elvették a csizmát és így tudták megakadályozni attól, hogy Szofiet agyon ne verje. Az esetről értesítették a hatóságot is, mely azonnal megtartotta a helyszíni vizsgálatot. Szofie sérülése életveszélyes. Fetti ellen megindították a vizsgálatot.

x **A SZENT-LÁSZLÓ nyomdában legújabb divatu és legcsinosabb névjegyek, valamint a legszebb bál és esküvői meghívók, ugyancsak mindenféle nyomtatványok jutányos árban készíttetnek a legszebb kivitelben.**

x **A n. érd. közönségnek** szíves tudomására hozzuk, hogy a Grósz Emánuel utóda-féle cipő üzletet megvettük és addig, a míg ezt saját izlésünkre berendezzük az összes raktáron levő női, férfi és gyermek cipőket mélyen leszállított árakban árusítjuk el. Kérve szíves próba bevásárlásaikkal szerencsételni, *Lebovits Miksa és Tsa* cipész. Fő-utca, Bazár épület. Telefon 571. Műhely régi helyiség. Színházzal szemben.

SZÍNHÁZ.

A hét műsora.

Szerda: Hoffmann meséi.

Csütörtök: Gróf Hamlet.

Péntek: Gróf Hamlet.

Szombat: Gróf Hamlet.

Vasárnap d. u. Arany ember este: Vig-özvegy.

A csütörtöki bemutató. Az a nagy érdeklődés, amelylyel a közönség a Gróf Hamlet csütörtöki premierjét várja, rendszerint megszokta előzni egy-egy szenzációs sikerű darab bemutatóját. A nagyváradi közönség méltán fűz nagy várakozást a Gróf Hamlet-hez. Bizonyos, hogy minden tekintetben be fogja váltani a csütörtöki premier ezeket az igényeket. A Szigligeti színház publikumának műzisése sok tekintetben hasonlít a budapesti Vigszínház közönségéhez és már ebből a körülményből is előre megjósolható, hogy ép úgy, mint Budapesten nálunk is emlékezetes diadalt fog aratni a Gróf Hamlet.

Hoffmann meséi. Offenbach ez a csodaszép zenéjű operettje kerül ma este színre a Szigligeti színház színpadán. A darab előadásában az énekes személyzet színe-java részt vesz. A fő női szerepet Károlyi Leona játssza.

TÁVIRATOK.

Giolitti beteg.

Róma, november 20. Az Avanti értesítése szerint Giolitti miniszterelnök egészsége megrendült, érelmeszesedésben szenved, minden munkától tartózkodnia kell. Más forrás szerint a miniszterelnök teljesen felépült és már hivatalos ügyeit is intézheti.

Orosz események.

Pétervár, nov. 20. A varsói pályaudvaron tüntető vasuti munkások megtámadtak egy munkás kaszárnyát, amelyben 5000 munkás lakik. A tüntetők betörték az épület összes ablakait s ajtóit. Csendőrök vonultak ki, kik két munkást megöltek, 12-öt megsebesítettek és 13 munkásvezért letartóztattak.

Varsó, nov. 20. A cenzosói kórházban 3000 gramm éter explodált. A kórház erősen megromlásodott, két munkás veszedelmesen megsérült és egy orvos agyrázkódást szenvedett.

Anarchisták letartóztatása.

Budapest, november 20. (Saját tud. táv.) Rómából írják: Tegnap estig 160-nál több hírhedt anarchista letartóztatott. Egyik megvalloita, hogy az eddigi bombamerénylet csak előjátéka volt az anarchisták megállapított tervének.

Igazságszolgáltatás.

A petrozsényi sztrájk A nagy sztrájk miatt, mely Petrozsényben és a vidékén lévő bányákban legutóbb kitört, egész sereg munkásnak a bírósággal is meggyűlt a baja. Nevezetesen a dévai kir. ügyészség most elkészült vádiratában a vizsgálat befejeztével nyolcvannyolc munkás ellen emelt vádat. A pörbefogott munkások dr. Tarján Mihály fővárosi ügyvédet bízták meg a védelmükkel, aki az érdekükben és hívásukra már annak idején Petrozsényben járt s mindent megtett, hogy a béke helyreálljon. A védő kifogásokat adott be az ügyészség vádirata ellen, hogy aztán a vád és védelem érveit összemérve, hozza meg a törvényszék határozatát a tekintetben, hogy kik és hányan kerüljenek a megvádoltak közül a bíróság elé.

KÖZGAZDASÁG.

Alföldi gazdák szervezkedése.

Az alföld szive megmozdult. Erzi az áldott magyar haza földjének minden művelője, hogy a haza fönntartásának kötelezettségéből legtöbb teher reá hárul s mégis ellene támad mindenki, védelemben pedig alig részesül.

A viszonyok nyomása alatt ébredt fel végre az alföldnek 30 ezer holdat képviselő gazdaközönsége, s *Debreczeni* Endre, földbirtokos fölhívására szervezkedő értekezletet tartott Gyomán.

Az értekezlet *Kovács* Lajos földbirtokost választotta meg elnök gyanánt, ki megnyitójában kifejtette a gazdátársadalom mai nyomott helyzetét. A gazda közönség konzervatívizmásával oly hatalmas szervezetet engedett a fejére nőni, mely immár létérdekében támadja meg. A munkásnak a gazdával való érdekszövetségbe hozatalában nagy szükség van az értelmiségre, hogy a szétszakadt szálakat összehozza. Ez érdekek összhangba hozása az értekezlet célja.

A második szónok, *Pálffy* Béla gyomai plébános erőteljes szavakkal buzdította a gazdákat a szervezkedésre.

Lobogó zászló alatt — így szólt — megy tizezernyi ember az utcán, jogaiért tüntet s ha kérdjük, kik ezek? megjeljük az összes társadalmi osztályokat. A kőművesek tüntetnek vagy a pékek, a vasutasok, vagy a hivatalnokok, a kereskedők vagy a gyárosok krimicsauznak, s e sok felvonulásban sehol sem látják a gazdaközönséget, legfeljebb mint nézőközönséget, aki fizeti a parádékat. Ilyen szervezett csapatok vonulása közt magára hagyatva áll utfélen a gazda.

Ha a mi munkabérünket szállították le égbekiáltó módon 5—6 forintos buzaárra, ki törődött vele? Kell a pénz a gazdának adóra, eladja ő úgy is vagy ellici álják tőle, ha nem adja. Ha csapás ér: áll tvész, takarmányhiány, szük esztendő, ugyan mivel segítettek rajtunk? Talán valami adóleengedést adtak, de drágasági pótlékot, takarmányszállítási refakciát, olcsó állatbeszerzési forrást... ugyan ki gondolt erre. A munkások ellenben mellünknek szegezték a sztrájkot jó vagy rossz esztendőben s amikor kicsikarták, amit óhajtottak, még gyűlöttek is érte bennünket.

Mi pedig panaszkodunk az idegen igaztókra, kik elfordították tőlünk a népet, de hagytuk, hogy elfordítsák és fizettünk nagyobb munkabérekért olcsóbb terméskből s az adó egész terhét viseltük a lerogyásig.

Majd felidézi a Dózsa-féle lázadás emléket, mely oly sok romlást és pusztulást okozott, amelynek végül hatvanezer magyar munkás esett áldozatul. Mint Kézay régi krónikája mondja: «Bűnök és kihágások választották el egyik magyart a másiktól, különben minthogy minden magyar ember egy atyától, egy anyától lett, hogy lehetne egyik nemes, másik nemtelen, — elnyomó egyik, elnyomott másik?» Ki kell tehát dobni a bűnt, a közönyt, mely akár a néppel, akár saját érdekünkkel szemben Pató Pálságunkban gyökerezett.

Pálffy beszédének hatása alatt elhatározták, hogy minden közönségben gazdakört alakítsanak s ezeket szerves kapcsolatba hozzák a Magyar Gazdaszövetséggel. Itt e gazdakörökben akarják időnként a napszamos-, cseléd- és szakmányaereket megbeszélni és az egyöntetűség kedvéért kötelezően megállapítani.

Debreczeni Endre, földbirtokos a cselédek fizetésének egyöntetű rendezésére tett javaslatot s javaslatára kimondta az értekezlet, hogy a cselédek anyagi jólétét atyai szíven viseli, fizetésüket a méltányosság legmagasabb határáig emeli, de magát sem sztrájk, sem fenyegetés által megfélemlíteni nem engedi, a tulzolt követeléseket visszautasítja a hozott határozatokat megtartja s egyszersmind szolidaritást vállal.

Keményfi János a megváltozott gazdálkodási viszonyok kényszerhelyzete folytán azt

ajánlja, hagyjon fel a gazdaközönség a kizárólagos magtermeléssel s karolja fel fokozottabb mértékben az állattenyésztést, továbbá sürgette a mezőgazdasági munkagépek szélesebb körű alkalmazását, végül ajánlatára elhatározta az értekezlet hogy munkásügyekben I. fokú itélkezési jogot fog kérni illetékes helyen az olyan nagy alföldi községek számára, amelyek nem járási székhelyek.

Értéktőzsde.

Budapest, november 20.

Osztrák hitelrészvény	678.-
Magyar hitelrészvény	796.-
Leszámitoló bank	506.-
Rimamurányi	525.-
Osztrák-m. állam vasutirészvény	670.-
Közuti vasut	594.-
Városi villamosvasut	327.50

A gabonatőzsde határideje.

Budapest, november 20.

Buza április	14.88	14.45
Rozs április	13.30	13.32
Tengeri ápt. 1907	10.32	10.34
Repcze aug.-ra	26.80	27.-
Zab apr.-ra	15.00	92.78

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1906 nov. 20-án.

Magyar aranyjárdék 4%	116.50
Magyar koronajárdék 4%	956.0
Magyar helyi vasuti államkötvény 4%	84.25
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	95.25
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény 96	-
Magyar gyermekény sorsjegy-kölesön	204.50
Tisza zab. és szegedi sorsjegy-kölesön	153.-
Osztrák járadék papirban	90.-

Osztrák járadék ezüstben	100.10
Osztrák korona járadék	117.-
Osztrák járadék aranyban	99.-
1860. oszt. államsorsjegyek	157.50
Osztrák-magyar bankrészvény	17.60
Magyar hitelbank részvény	814.50
Osztrák hitelbank intézeti részvény	679.-
20 frankos frankos (Napolendor)	14.12
Osztrák-magyar államvasuti részvény	676.50
Német birodalmi márka	19.92
London vista	117.60
Páris vista	95.45
20 márkás arany	23.50

A szerkesztőnért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.**Eladó ház.**

Ola-ziban a Lukács György-utca sarkán levő 1-ső számú, három utcára néző sarok ház, hol ma szálloda s vendéglő van, tehermentesen szabad kézből eladó. Bővebbet Kiadóhivatalban.

HIRDETESEK

jutányos árban

felvétetnek a

“TISZÁNTÚL”

kiadóhivatalában.

Nagyvárad város katonai ügyosztályától.
21678—1906 sz.**Hirdetmény.**

Az 1905 évi ujoncozás elmaradása miatt a békelétszám fentartására az 1888 évi XVIII. t. c. alapján kivételes szolgálatra behívott póttartalékosok segélyezése tárgyában a vonatkozó ministeri utasítás 8-§-a értelmében készített és a segélyezendő névsorát magában foglaló össze-sítő kimutatás a f. évi november hó 21-től ugyanezen hó 28-ig napjáiig terjedő nyolc napra Nagyvárad város katonai ügyosztályánál közszemlére kitétetik.

E körülményt azon értesítéssel hozom az érdekeltek tudomására, miszerint a kimutatást a jelzett idő alatt megtekinthetik, s az ellen irányuló észrevételeiket írásban és okmányolva a kifüggesztés megtörténtét követő 6 nap alatt Nagyvárad város katonai ügyosztályánál beadhatják.

Ugyancsak Nagyvárad város katonai ügyosztályánál adandók be a jelzett határidőn belül azon nőtlen, de különös családi és egyéb méltánylást érdemlő viszonyok alapján segélyre igényt formáló póttartalékosok okmányokkal felszerelt folyamodványai is, kik a fenti kimutatásba nőtlen állapotuk folytán az utasítás értelmében felvehetőek nem voltak.

Nagyvárad, 1906. november hó 20-án.

Darvassy Lajos.

tanácsnok.

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 3. szám

Művek

folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
k ö r l e v e l e k,
levelborítékok.

Elvállal és készít:

izléses kivitelben
mindennemű

nyomdai munkákat

jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfek, számlák, falragaszok,

bábi meghívók,
táncrendek, ellapok,
naptárak,
palackfeliratok,
névjegyek,

gyászlapok

stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban.

Özv. Dr. Deákné

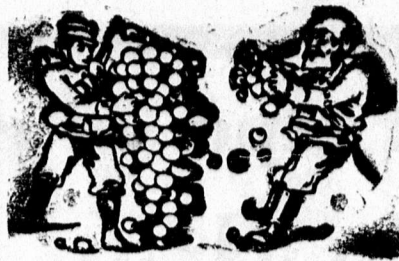
Fogtechnikus

A legjobb amerikai porcellánból készit

műfogakat,

végez minden ebbe vágó művetet.

Lakik: **Nagyvárad Szilágyi-Dezső u. 18.**

Szőlő
oltvá-
nyok.

Valamint az elmúlt években is a Külföldi
ELSŐ SZŐLŐOLTVÁNYI TELEP
tulajdonos: Caspari Frigyes Medgyes 33.

Nagykülföldmege volt az egyedüli az egész országban, mely vevőinek minden tekintetben kifogástalan minőségű, egészség-s-fajazonos és teljesen fajtiszta szőlőoltványokat szállított, ugy a jövőben is egyedül a fenti szőlőtelepen kaphatók: a legjobb minőségű, a legkülönbözőbb fajú és alanybor, csemege-bor és különleges csemege szőlőoltványok, melyek elültetése által a szőlőbirtokosok bámulatos eredményeket érnek el.
Kivánatra, képes árjegyzék számszerű levéllel, ingyen és bérmentve.

melyiket s minő köbméterenkinti egységár mellett vállalják.

2. A város részére 1907, 1908 és 1909 években szükséges nyomtatványok és vámjegyek készítése és szállítása. Ezen vállalatnál a nyomtatványokra és vámjegyekre együttesen és külön-külön is tehető ajánlat. A bánatpénz a nyomtatványokra 2000 korona, a vámjegyekre 4000 korona.

3. A város részére, 1907, 1908 és 1909 években könyomdai munkák előállítására és szállítása. A bánatpénz 300 korona

A két és 3 tétel alatti vállalatra nézve megjegyeztetik, hogy ezen vállalatokat csakis helybeli bejegyzett cégek nyerhetik el, az 1 tétel alatt jelzett vállalat vállalkozója pedig, ha itten állandó lakással nem bírna, állandóan Nagyváradon lakó megbízottiról köteles gondoskodni.

Ajánlatot szóval, vagy írásban lehet tenni s a zárt ajánlatok, melyekhez egyszersmind a kívánt bánatpénz is készpénzben vagy óvadék-képes értékpapirokban, vagy a városi pénztár által kiállítandó letéti nyugtában csatolandó, alulírott kezéhez 1906 évi december hó 6-ik napjának d. e. 10 órájáig nyújthatók be, mikor is azok felbontani s elbíráltatni fognak.

Azon körülményt, hogy ajánlattevő az árlejtési feltételeket, az egységárjegyzéket és jelen hirdetményt, mely okmányok alulírott hivatalos helyiségében a hivatalos órák alatt megtekinthetők, ismeri s magára nézve kötelezőknek el fogadja ajánlattevők a zárt ajánlatokban világosan kifejezni köteleske.

Ajánlattevők tett ajánlata azonnal, ellenben Nagyvárad városát csakis az árverés eredménye felett hozandó határozatának jogerőre emelkedésével kötelezi.

Kelt Nagyváradon 1906 november hó 17-én.

Komlóssy József,
gazdaságügyi tanácsnok, mint
árverési küldöttségi elnök.

Egy-két jó családból való,
2—3 középiskolai végzett fiu
fizetéssel felvétetik

tanulónak

a Szent László nyomdában.

Árlejtési hirdetmény.

Nagyvárad város tanácsától nyert megbízás folytán f. évi december hó 6 napján d. e. 10 órakor a városház bizottsági termében az alább felorolt vállalatokra árlejtést fogok tartani.

1. A város részére 1907, 1908 és 1909. években szükséges mintegy 2000 köbméter kemény tűzi fa mialatt cser, tölgy, bükk és gyertyánfa értendő szállítására. A bánatpénz 1000 korona.

Ajánlattevők ezen vállalatnál kötelesek megjelölni, hogy az említett faemek közül

Spitzer Testvérek

zöldfa-utcai kereskedők (Zöldfa-szálloda alatt) áru raktárát egy tömegben megvettük s a gyors lebonyolítás végett az árukat potom áron, rövid idő alatt elárusítjuk. Tisztelettel

Wallerstein Fülöp Fiai.

„Első nagyváradai cipő és csizmagyár,“
Moskovits Farkas és Társa
 ajánlja

elsőrendű kézimunka

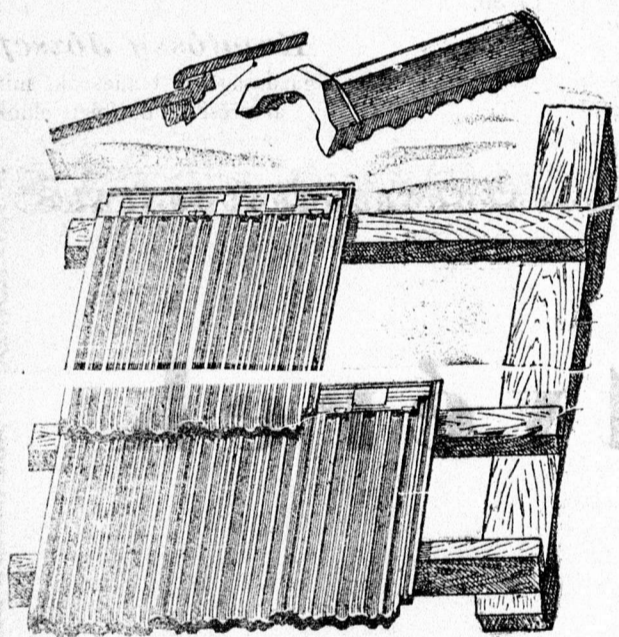
cipő és csizma

készítményeit.

Nagyvárad, Kossuth-u. 5. szám
 (volt rendőrségi épület.)

ROSENBERG IZSO

impregnált cementfedélcserép gyára,
 Nagyvárad.

Ajánlja kitűnően bevált cementfedélcserép gyártmányait

Évi gyártási képesség **1.000.000** darab.

Piros, fekete és cementszürke színben! Legmesszebb menő szavatosság!

Hófúvásnak és esőnek ellenálló anyag.

Telefon 67. szám.

Jutányos árak!

Telefon 67. szám.

Tisztességes kiszolgálás mellett ajánlunk

részletre

kizárólag jobb minőségű ruházati cikkeket.

Tisztelettel

KLEIN GÉZA és ÖDÖN

confectio és divataruhaza Nagyvárad, Fő-utca, a Széchényivel szemben.

Női, leány, és gyermek-felöltöket, valamint férfi és fiu téli kabátokat és ruhákat készen vagy méret után. Nagy választék mindennemű costum, ruha, pongyola és blouz-szövetekben, ugyszintén flom fekete és világos divatkelmékben. Legnagyobb raktár pamut és cérna-vásznakban, kitűnő kanavász. Raktáron tartunk teljes menyasszonyi kelengyét minden árban, ugyszintén férfi-, gyermek fehérneműt, valamint harisnyákat. — Összes szoba-berendezési cikkek kaphatók, ugymint: ágygarnitúrák, függönyök, paplanok, matrácok stb.

Szörme árak, barkettek és trikot alsó szoknyák.

Gyászruhák megrendelhetők, 6 óra alatt elkészíttetnek.

Olcso árak!

Tessék meggyőződni!

Olcso árak!